

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Zuzany Šnejdrové, Ph. D., a soudců Mgr. Barbory Berkové a Mgr. Jany Volkové ve věci

žalobkyně: JUDr. A. K., narozená dne X
bytem K. 123/32, X V. M.

proti
žalovanému: předseda Okresního soudu ve Vsetíně
sídlem Horní náměstí 5, 755 39 Vsetín

o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 5. 2016, sp. zn. 25 Spr 903/2016, ve věci udělení výtky soudci,

takto:

I. Rozhodnutí předsedy Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 12. 5. 2016, sp. zn. 25 Spr 903/2016 se **zrušuje** a věc se **vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

II. Žalovaný je **povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 3 000 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou podanou v zákonné lhůtě domáhá přezkumu rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 5. 2016, sp. zn. 25 Spr 903/2016, kterým jí byla jako předsedkyni senátu 12C Okresního soudu ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí udělena výtka podle § 88a zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích (dále jen „zákon o soudech a soudcích“) ve spojení s § 119 odst. 2 a § 127 odst. 2 téhož zákona, a to za dvě jednání

Shodu s prvopisem potvrzuje M. Ch.

žalobkyně, v nichž žalovaný spatřoval porušení § 80 odst. 1 a odst. 2 písm. e) a f) zákona o soudech a soudcích. Vytýkané jednání spočívalo v tom, že 1) ve věci vedené u tamního soudu pod sp. zn. 52 P 70/2013 svým postupem ohrozila důvěru v nestranné rozhodování soudu, a to tím, že u jednání, které se konalo na pobočce soudu dne 22. 3. 2016, po skončení výsledku obou nezletilých dětí, které opustily jednací síň, setrvala a jednala v síni 44 minut pouze za přítomnosti pracovnice Městského úřadu Rožnov pod Radhoštěm, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, paní Mgr. P. (dále jen „pracovnice opatrovníka“), která v řízení vystupuje jako soudem jmenovaný opatrovník nezletilých, tedy jako jedna z procesních stran, a 2) že v téže věci způsobila, že její nestrannost byla důvodně zpochybněna tím, že dne 23. 3. 2016 v ranních hodinách dala pokyn soudní kanceláři, aby sdělila právnímu zástupci otce, že nebude možné nahlížet v tento den do spisu, a to přesto, že na daný den měla nařízeno několik soudních jednání a bylo tudíž zjevné, že minimálně po dobu těchto jednání nebude moci pracovat na vyhotovení usnesení o předběžném opatření, což uváděla jako důvod, proč nahlížení do spisu není možné.

2. Žalobkyně považuje rozhodnutí žalovaného za nezákonné a nesprávné a navrhuje jeho zrušení. Nesouhlasí, že by svým jednáním porušila jakékoli zákonné ustanovení o výkonu funkce soudce, odkazuje na svůj řádný osobní i pracovní život a na osobní rovinu konfliktu mezi ní a žalovaným, který se datuje již do doby, kdy vykonávala funkci místopředsedkyně soudu. Proti rozhodnutí žalovaného konkrétně namítá, že

a) žalovaný stížnost účastníka řízení nedostatečně skutkově prošetřil, nevyžádal si k prostudování spis, v němž je jí postup vytýkán, a nepřihlédl k jiným skutečnostem, než byla právě stížnost účastníka řízení, nepřihlédl tedy k jejímu vyjádření, nebo k vyjádření Mgr. P. či Mgr. U., o nichž žalobkyně doufá, že žalovaný učinil alespoň úřední záznam. Skutkově se přitom události podle žalobkyně staly tak, že:

1) výsledky nezletilých dcer stěžovatele probíhaly s ohledem na zájmy nezletilých neformálně a bez přítomnosti obou rodičů, v případě mladší dcery bez přerušení. Po ukončení jejího výsledku žalobkyně výsledk za přítomnosti nejen pracovnice opatrovníka, ale také zapisovatelky protokolovala. Následně byli všichni účastníci seznámeni s obsahem protokolu, proti kterému nebyla podána žádná námitka, stejně jako nebyla podána námitka její podjatosti. Upozorňuje nadto, že opatrovník má v řízeních ve věcech o péči nezletilých dětí zcela jistě jiné postavení a poslání, než ostatní účastníci řízení, kteří jsou ve sporu. Zastupuje dítě a jedná v jeho nejlepším zájmu, spolupracuje se soudem, kterému podává zprávy z šetření o poměrech dětí a rodičů.

2) následující pracovní den potřebovala žalobkyně pracovat se spisem, neboť byl podán návrh na předběžné opatření, o němž je třeba rozhodnout v zákonné lhůtě. Práci se spisem nebránila skutečnost, že měla nařízená jednání. K nahlédnutí do spisu mohla být dohodnuta jiná vhodná doba, místo toho stěžovatel pravděpodobně kontaktoval žalovaného, který pokynem nařídil okamžité předložení spisu, k čemuž následně došlo. Právo účastníka nahlížet do spisu žalobkyně samozřejmě respektuje, musí být ale zohledněna organizace práce soudce se spisem, který je za něj až do skončení věci jedinou odpovědnou osobou. Ani po této události nebyla podána námitka její podjatosti a předběžné opatření, jež ve věci následně vydala, bylo po odvolání stěžovatele potvrzeno odvolacím soudem;

b) žalovaný věc nesprávně právně posoudil, neboť jednáním, jež ve výtce popisuje, nebyla ohrožena důvěra v nestranné rozhodování soudu, ani nebyla důvodně zpochybněna její nestrannost. Chybí zde jednak zavinění, jednak následek. Postupem podle § 88a zákona o soudech a soudcích lze vytýkat pouze drobné nedostatky v práci nebo drobné poklesky v chování, vytýkané jednání, navíc ojedinělé a nezaviněné, tuto definici nenaplnuje.

3. Žalovaný se k žalobě vyjádřil tak, že byl jako předseda soudu nucen se věcí zabývat po stížnosti advokáta účastníka opatrovnického řízení. Žalobkyně se ani po výzvě k osobnímu projednání stížnosti nedostavila (z čehož je podle žalovaného zřejmé, s jakou úctou a respektem pohlíží na předsedu soudu), v písemném vyjádření toliko konstatovala, že se vytýkaného jednání nedopustila, jako důkaz navrhla pouze spis v dané věci. Tvzení právního zástupce účastníka řízení pak žalovaný shledal důvodnými, neboť i v opatrovnické věci je třeba důsledně dbát na zásadu rovnosti procesních stran a vyvarovat se jednání, které by ji zpochybňovalo. Výslech nezletilých bez přítomnosti rodičů a právních zástupců lze odůvodnit potřebou nezletilých dětí, ne však setrvání v jednací síni v přítomnosti opatrovníka dalších 45 minut po skončení výslechu, bez závažného důvodu. Vysvětlení, že se protokoloval výslech, nemůže obstát. Následné neumožnění právnímu zástupci otce nahlédnout do spisu mohlo důvodně vzbudit pochybnost o nestrannosti žalobkyně. Ta měla nařízeno několik jednání, při kterých nepotřebovala mít spis u sebe v kanceláři. Právní zástupce otce jej kontaktoval, že nahlížení do spisu bylo jednostranně zrušeno, bylo však důležité do spisu nahlédnout vzhledem k podanému návrhu na předběžné opatření. Takové jednání žalobkyně mohlo důvodně vzbudit obavu, že žalobkyně zvýhodňuje jednu ze stran, v tomto případě matku, v jejíž prospěch bylo předběžné opatření nařízeno. Žalovaný se vzhledem ke své osobní zkušenosti, kdy jako soudce nikdy nemusel zakazovat nahlížení do spisu, domnívá, že nařízením předložení spisu nemohl nijak zasáhnout do jejího tvrzeného práva na organizaci pracovního času a již vůbec ne do nezávislosti žalobkyně jako soudkyně. K osobním vztahům mezi žalovaným a žalobkyní dále uvedl, že tyto jsou vyhrocené, nicméně s udělením výtky nemají souvislost, pochybení žalobkyně nijak aktivně nevyhledával, toliko reagoval na stížnost účastníka řízení. Žalobkyně je podle něj známa svým konfliktním jednáním a bohužel u ní shledává postoj, který v jiném případě jako jeden z více důvodů vedl ke zproštění funkce soudce, neboť tato si nebyla vědoma žádného pochybení a ani v kárném řízení neprojevila žádnou účinnou lítost. Tím, že žalovaný pochybení žalobkyně vyhodnotil pouze jako drobné a udělil za něj výtku, jednal vlastně ve prospěch žalobkyně, protože pak již tento skutek nemůže být v případě dalších pochybení předmětem kárné žaloby.
4. K vyjádření žalovaného podala žalobkyně repliku, ve které znovu zdůraznila, že vytýkané jednání nemůže být hodnoceno jako její pochybení, a nemůže mít k němu sebereflexi, když se věc tak, jak ji vnímá žalovaný, nestala. Dále rozporovala tvrzení o svém konfliktním chování a osobních rozporech s žalovaným a odkazovala na jeho neadekvátní zásahy vůči její osobě s odkazem na konkrétní „živé kauzy“.
5. Z obsahu dohledového spisu, který krajskému soudu žalovaný předložil, bylo zjištěno, že dne 23. 3. 2016 podal advokát Mgr. T. K. v zastoupení účastníka řízení vedeného Okresním soudem ve Vsetíně, pobočkou Valašské Meziříčí, pod sp. zn. 52 P 70/2013, stížnost na postup soudu, konkrétně žalobkyně, jakožto předsedkyně senátu v dané věci, a to na obě výše uvedená vytýkaná jednání. Ke stížnosti se žalobkyně dne 19. 4. 2016 písemně vyjádřila. Jako podkladový materiál byl přiložen návrh na změnu výchovného

prostředí nezletilé v uvedené věci, původní rozsudek a protokoly z jednání ze dne 25. 1. 2016 a 22. 3. 2016. Na základě těchto materiálů udělil žalovaný žalobkyni napadenou výtku, o čemž dne 2. 6. 2016 vyrozuměl stěžovatele.

6. Krajský soud se na základě podané žaloby nejdříve zabýval otázkou, zda je napadená výtka udělená předsedou soudu soudkyni podle § 88a zákona o soudech a soudcích rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Tuto otázku řešil ve vztahu k institutu výtky podle § 30 odst. 3 zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství (dále jen „zákon o státním zastupitelství“) rozšířený senát Nejvyššího správního soudu, přičemž za účelem vyčkání jeho právního názoru bylo řízení v projednávané věci do 1. 11. 2018 přerušeno.
7. Nejvyšší správní soud ve svém usnesení ze dne 10. 7. 2018, č. j. 9 As 79/2016-41 dospěl k závěru, že soudní přezkum výtky dohledového orgánu jako rozhodnutí podle s. ř. s. je přípustný. Nejvyšší správní soud zcela jednoznačně své právní úvahy rozšířil na výtky obecně, tedy i podle zákona o soudech a soudcích, zák. č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), nebo zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Výtky udělené zástupcům právních profesí příslušným dohledovým orgánem jsou podle závěrů podrobné analýzy svou povahou prostřední ze tří možných opatření, jimiž dohledový orgán disponuje po zjištění porušení profesních povinností dotčené osoby. Účelem výtky je flexibilně postihnout takové nedostatky a poklesky, které pro menší závažnost ještě neodůvodňují zahájení kárného řízení, přičemž ale k jejich řešení nedostačují jemnější či měkčí reakce (domluva, projednání věci na pracovní poradě apod.). Výtka je pak výsledkem určitého formalizovaného postupu dohledového orgánu v rámci veřejné správy daných orgánů, byť se nejedná o klasické správní řízení. I na postup při ukládání výtky se musí uplatnit základní zásady činnosti správních orgánů v § 2 až § 8 zák. č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“), čímž jsou zajištěna práva adresáta proti libovůli správního orgánu. Výsledná výtka pak je rozhodnutím v materiálním pojetí ve smyslu § 65 s. ř. s. a podléhá soudnímu přezkumu.
8. Krajský soud v souladu s těmito závěry přezkoumal napadenou výtku jako rozhodnutí ve smyslu § 65 s. ř. s., a to v rozsahu uplatněných žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 s. ř. s.). Rozhodl přitom bez nařízeného jednání, neboť účastníci s tímto postupem souhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
9. Na tomto místě považuje krajský soud za nutné upozornit, že žalobkyně i žalovaný ve svých vyjádřeních předmět řízení opakovaně překročili a vyjadřovali se k vzájemným, již delší dobu zjevně narušeným vztahům. Krajský soud však v rámci přezkumu výtky nemůže a nebude hodnotit, který z účastníků řízení „má pravdu“ a kdo na počátku vyvolal oboustrannou nevraživost. Krajský soud proto neprováděl dokazování komunikací mezi účastníky v jiných právních věcech, ani spisy, ve kterých účastníci řeší jiná domnělá pochybení. Krajský soud přezkoumával pouze a právě jen zákonnost napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího postupu žalovaného v této věci, přičemž dospěl k závěru, že žaloba je v plném rozsahu důvodná.

Skutkový stav a nepřezkoumatelnost rozhodnutí

10. Krajský soud předně uzavřel, že napadené rozhodnutí trpí vadami uvedenými v § 76 odst. 1 písm. a) a b), tj. je nepřezkoumatelné a skutkový stav, který vzal žalovaný za základ napadeného rozhodnutí, nemá ve spisech oporu. Krajský soud přitom plně uvážil

neformální povahu výtky podle zákona o soudech a soudcích a jí předcházejícího řízení, které nevyžaduje spis obdobný klasickému spisu soudnímu či správnímu. Jak však již bylo uvedeno výše, i postup před udělením výtky musí naplňovat zásady obsažené v § 2 až § 8 správního řádu a rozhodnutí, byť v materiálním pojetí, musí obsahovat odůvodnění, které je logické, podložené a vnitřně nerozporné.

11. Podle § 3 správního řádu platí, že správní orgán postupuje *tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2* (zejména zákonnost, soulad s veřejným zájmem, ochrana práv nabytých v dobré víře, předvídatelnost rozhodnutí).
12. Správní orgán, a tedy i žalovaný, musí dbát zásady materiální pravdy a zjistit skutkový stav v dostatečném rozsahu a bez důvodných pochybností, a to zákonným způsobem. V projednávaném případě však správní orgán ve svém rozhodnutí vycházel ze skutečností, které nejsou ničím podloženy, a sice v bodě 1) z vyjádření pracovnice opatrovníka, o němž není žádný záznam, a ze záznamu kamerového systému před jednací síní, který rovněž není v podkladových materiálech zachycen ani ve formě stručného přepisu. V bodě 2) pak vychází pouze ze zjištění učiněných na základě stížnosti právního zástupce účastníka řízení a skutečnosti, že bylo nařízeno jednání (což opět není nijak doloženo). Podkladové materiály neobsahují nic než stížnost zástupce účastníka, písemné vyjádření žalobkyně a vybrané části příslušného opatrovnického spisu. K bodu 1) nebylo např. zjištěno vyjádření zapisovatelky, která byla výsledku nezletilých i následného „setrvání“ žalobkyně v jednací síni spolu s pracovnící opatrovníka přítomna, k bodu 2) není zaznamenáno vyjádření pracovníků kanceláře jednající případně s žalobkyní či stěžovatelem stran nahlížení do spisu. Takováto situace nemůže být ani za vědomí neformálnosti postupu před udělením výtky považována za dostatečně a zákonně zjištěný skutkový stav, ze kterého by mohlo vycházet správní rozhodnutí. Přestože je udělení výtky mírnějším opatřením, než podání kárné obžaloby, rozlišovacím kritériem je intenzita pochybení soudce, nikoli kvalita důkazního materiálu a i v případě udělení výtky je třeba vycházet pouze z řádně a plně zjištěných skutečností. Krajský soud tedy shrnuje, že došlo k vadě řízení, neboť skutkový stav, který vzal žalovaný za základ napadeného rozhodnutí, nemá oporu ve spise [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].
13. Napadené rozhodnutí je nadto nepřezkoumatelné, protože žalovaný z uvedených zjištění vycházel, aniž by jakkoli zohlednil vyjádření žalobkyně a nastínil úvahy, na základě kterých ke svým závěrům o porušení profesních povinností žalobkyně dospěl. Smyslem a účelem odůvodnění je především ozřejmit, proč správní orgán rozhodl, jak rozhodl, neboť jen tak lze ověřit, že důvody rozhodnutí jsou v souladu s právem a nejsou založeny na libovůli (nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 1997, sp. zn. III. ÚS 271/96). Těmto požadavkům však žalovaný zcela zřejmě nedostál, neboť v podstatě toliko konstatoval, že vytýkaným jednáním pod bodem 1) žalobkyně „ohrozila důvěru v nestranné rozhodování soudu, o čemž svědčí i sama podaná stížnost“ a pod bodem 2) že „takové jednání přitom bezpochyby bylo objektivně způsobilé ohrozit důvěru v nestranné rozhodování soudu“. V odůvodnění zcela absentuje vypořádání s vyjádřením žalobkyně, a v bodě 1) i s tvrzením (avšak nezadokumentovaným) vyjádřením pracovnice opatrovníka, která měla ve shodě s žalobkyní uvést, že po skončení nepřerušovaného výsledku nezletilé probíhala jeho protokolace. Žalovaný se důvodem „setrvání“ vůbec nezabýval, s vyjádřením pracovnice se nijak nevypořádal, nevyložil, proč je pro něj takové vysvětlení nedostačující či pro posouzení věci irrelevantní. Stejně tak ve věci nahlížení do spisů pod bodem 2)

neozřejmil, proč je podle něj takové chování porušením povinnosti dosahujícím intenzity, která odůvodňuje uložení výtky. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nedostatek důvodů přitom nelze zhojit ve vyjádření k žalobě (viz např. rozsudek ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 As 110/2008–99). Napadené rozhodnutí (výtky) je tedy nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Povaha vytykánych jednání

14. Z důvodu povahy věci krajský soud nad rámec výše uvedených důvodů pro zrušení napadeného rozhodnutí konstatuje, že vytykána jednání tak, jak jsou obsažena ve „skutkové větě“ napadeného rozhodnutí nemohou svou povahou být důvodem k udělení výtky podle § 88a zákona o soudech a soudcích.
15. Pod bodem 1) vytyká žalovaný žalobkyni, že jako soudkyně setrvala v jednací síni toliko s pracovníci opatrovníka nezletilých dětí i po skončení výsledku nezletilých, probíhajícího z důvodu ochrany jejich zájmů v nepřítomnosti obou rodičů (účastníků řízení). Tento fakt žalobkyně nerozporuje, nicméně vysvětluje jej protokolací výsledku nezletilých, ke které došlo *ex post*, neboť výsledek nezletilých nebylo pro její citové rozpoložení možné přerušovat.
16. Procesní úpravu výsledku nezletilých upravuje § 100 odst. 3 zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), podle kterého *v řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výsledkem dítěte. Názor dítěte může soud ve výjimečných případech zjistit též prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výsledek dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor; přítomnost důvěrníka dítěte, který není jeho zákonným zástupcem a o jehož účast u výsledku dítě požádá, může soud vyloučit jen tehdy, je-li jeho přítomností mařen účel výsledku. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.*
17. Výsledek nezletilého, který je zpravidla důležitým důkazním prostředkem v řízeních ve věci péče soudu o nezletilé a který je zároveň naplněním participačních práv dítěte, může ve světle výše uvedeného probíhat i bez přítomnosti dalších osob, které by mohly názor dítěte ovlivnit. Je na posouzení soudu, které osoby z výsledku nezletilého vyloučí a pokud se jedná o spor o úpravu výchovy, je běžné a zcela zákonné, že výsledek nezletilých probíhá bez přítomnosti rodičů, ale za přítomnosti kolizního opatrovníka. Pokud je výsledek prováděn bez přerušování, což je v zájmu účinného zjištění názoru nezletilého, je nutná následná protokolace za přítomnosti osob, které byly výsledku přítomny, tedy v projednávaném případě pouze opatrovníka. Jak dlouho taková protokolace může trvat, nelze odhadnout, ostatně z protokolu také není patrné, jak dlouho trval samotný výsledek nezletilých. S obsahem protokolu byli následně účastníci řádně a v souladu s procesními předpisy seznámeni, měli prostor pro svá vyjádření a opatrovník za jejich přítomnosti navrhl předběžné opatření. Práva rodičů jako účastníků řízení tak daným postupem nebyla nijak porušena, ani ohrožena.
18. Žalovaný zcela pominul povahu řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, ve kterých má opatrovník dětí, pokud jde zároveň o orgán sociálně-právní ochrany dětí, specifické postavení. Nejen že zastupuje dítě ve smyslu procesním (ochrana jeho zájmů v důsledku kolize se zájmy rodičů), ale je také orgánem, který v odůvodněných případech vykonává právě sociálně právní ochranu podle zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,

jejímž předním hlediskem je především zájem a blaho dítěte (§ 5 tohoto zákona). Orgán sociálně-právní ochrany dětí může být méně formálně a intenzivněji obeznámen s poměry rodiny a sděluje pak soudu svůj názor ohledně vhodnosti a účelnosti navržených nebo teprve zamýšlených opatření (§ 474 odst. 3 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních). Popisovaná situace je tedy zcela odlišná od situace, kdy by např. po odročení jednání setrval soudce v jednacím síni pouze s jedním z účastníků sporného řízení. Nemůže se tak jednat o porušení povinnosti soudce zdržet se všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudu, nebo co by mohlo mít za následek důvodné zpochybňování nestrannosti soudce.

19. Vzhledem k argumentaci žalovaného pak krajský soud zdůrazňuje, že podání stížnosti je realizací práva účastníka, který nabyl dojmu, že nestrannost není zachována, není však sama o sobě důkazem, že k porušení povinností soudce došlo, neboť pak by každá stížnost musela skončit konstatováním pochybení soudce a následným opatřením. Některé stížnosti však nejsou důvodné, neboť účastník může nabýt dojmu nestrannosti soudce také z neznalosti procesních předpisů, pod vlivem pro něj nepříznivého rozhodnutí, nebo z jiných nesouvisejících důvodů.
20. Pod bodem 2) vytýká žalovaný žalobkyni, že neumožnila účastníkovi nahlédnout do spisu v jeho věci v požadovaný den, přestože měla ten den nařízená jednání a nemohla tak po celou dobu se spisem pracovat. Žalobkyně se brání, že opatření učinila v rámci organizace své práce se spisem ve věci, v níž měla v zákonné lhůtě rozhodnout o předběžném opatření.
21. Podle § 44 odst. 1 o. s. ř., mají účastníci a jejich zástupci *právo nahlížet do soudního spisu, s výjimkou protokolu o hlasování, a činit si z něho výpisy a opisy.*
22. Podle § 8 odst. 1 zák. č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (dále jen „jednacím řád“) platí, že *do soudního spisu nebo veřejných rejstříků právnických a fyzických osob lze u soudu nahlížet a pořizovat z nich opisy a výpisy podle zvláštního právního předpisu v úředních hodinách pod dozorem pověřeného zaměstnance soudu. Místnosti k tomu určené musí být zřetelně označeny a uvedeny na orientační tabuli soudu. Pro nahlížení do soudního spisu je třeba předchozí objednání.*
23. Procesní institut nahlížení do spisů je jedním z prostředků realizace práva účastníka být informován o průběhu řízení. Zužování tohoto práva kladením nepřiměřených podmínek nebo překážek tak, aby bylo fakticky nemožné, je nepřipustné. Na druhou stranu jej nelze vykládat ani absolutně tak, že by bylo možné bez dalšího kdykoli nahlédnout do jakéhokoli spisu (daného účastníka), neboť všechny justiční procesy podléhají určité organizaci zohledňující jejich funkce. Proto jednací řád stanovuje podmínku předchozího objednání se na nahlížení do spisu, tak, aby byl spis a odpovědný úředník na nahlédnutí účastníka do spisu připraveni.
24. Otázkou omezení nahlížení do spisů se zabýval kárný senát Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2011, č. j. 15 Kse 2/2011-97 ve věci soudních exekutorů. Vyložil, že právo na nahlížení do spisu lze omezit v případě jiného, v danou chvíli důležitějšího práva, obě tato práva však musí být poměřována testem proporcionality, a nemůže být vyprázdněno tak, že by účastník byl možnosti nahlédnout do spisu (a tím být informován o průběhu řízení) zcela zbaven.

25. V daném případě stojí na jedné straně účastník, který byl přítomen jednání soudu předchozího dne, v němž aktivně vystupoval, na straně druhé žalobkyně, která v rámci organizace své práce vydala pokyn, aby bylo na konkrétní den nahlížení do konkrétního spisu omezeno. Jak vyplývá z protokolu o jednání i všech vyjádření, žalobkyně měla ve věci rozhodnout o předběžném opatření ve věci péče o dítě ve lhůtě podle § 75c odst. 2 o. s. ř., tedy bezodkladně, a není-li tu nebezpečí z prodlení, až do uplynutí 7 dnů poté, co byl podán. Návrh byl podán dne 22. 3. 2016, poslední den pro vydání rozhodnutí o předběžném opatření tak byl den 29. 3. 2016. Vzhledem ke skutečnosti, že v mezidobí byly velikonoční svátky, tedy dva státní svátky a dva dny pracovního klidu, měla žalobkyně pouze 3 celé pracovní dny na zpracování rozhodnutí (včetně následného zpracování soudní kanceláři).
26. Žalobkyně tedy měla legitimní zájem na tom, aby měla spis daný den plně k dispozici. Opatření, které k zajištění tohoto stavu zvolila, se v daném případě jeví jako přiměřené (byť ne nutně nejlepší možné), neboť podle vyjádření stěžovatele mu bylo omezení oznámeno s předstihem a byla mu rovnou nabídnuta možnost realizovat své právo následující den v rozsahu, který bude potřebovat. Při vážení následků, které omezení možnosti nahlédnout do spisu v konkrétní den způsobilo, je třeba mít na paměti, že účelem možnosti nahlížení do spisu je především informovanost o stavu řízení, kterou však v dané chvíli účastník měl, předchozí den se účastnil jednání, na kterém se všechny nové listiny četly, byl sdělen také obsah výslechu nezletilých, věděl i o návrhu na předběžné opatření, ke kterému se taktéž na jednání vyjádřil (přičemž podle § 75c odst. 3 o. s. ř. o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodne předseda senátu bez slyšení účastníků). To vše přirozeně neznamená, že by neměl mít možnost do spisu nahlédnout, pokud tak chtěl učinit, na druhou stranu je třeba zohlednit, že nebyl na svém právu krácen, když měl o řízení všechny informace a k nahlédnutí mu byl nabídnut termín následujícího dne. Na druhé straně krajský soud připouští, že snižuje potřebu soudce pracovat se spisem ve chvíli, kdy se účastní jednání v jiné věci (k tomu kolik a jak dlouhých řízení proběhlo, nejsou žádné podklady). Lze si však představit situaci, že pokud žalobkyně plánovala daný den pracovat se spisy (a naopak následující den uvolnit spis k nahlížení), mohlo se jednat o typově jednodušší a kratší řízení, mohl zde být předpoklad odročení některých z nich apod. Z provedeného testu proporcionality tak vychází, že v daný den a za dané situace mohl převážet zájem žalobkyně nad právem účastníka nahlédnout do spisu. Naopak je nesprávný závěr, že by se ze strany žalobkyně jednalo o pochybení, pokud jednala tak, jak jednání popisuje stěžovatel, žalovaný i ona sama, tedy, a to považuje krajský soud za potřebné znovu uvést, ačkoli dne 23. 3. 2016 nahlížení do spisu stěžovateli neumožnila, zároveň mu nabídla možnost realizovat toto právo den následující.
27. Na základě výše uvedených právních úvah krajský soud tedy napadené rozhodnutí zrušil [§ 76 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s.]. Současně byla věc obligatorním postupem vrácena žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.), v němž je žalovaný vázán právním názorem soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
28. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., když žalobkyně byla v řízení úspěšná a vzniklo jí tak právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyně nebyla zastoupena, její náklady tak tvoří soudní poplatek ve výši 3 000 Kč. Krajský soud proto zavázal žalovaného k náhradě nákladů v této výši. Vzhledem k odlišné úpravě s. ř. s. a o. s. ř., týkající se nabytí právní moci rozhodnutí (srov. § 54 odst. 5 s. ř. s.,

§ 159, § 160 odst. 1 o. s. ř.), uložil soud žalovanému povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **lze** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné soudní rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí nebo exekuci.

Olomouc 28. listopadu 2018

JUDr. Zuzana Šnejdrlová, Ph. D. v. r.
předsedkyně senátu